

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Päihdevalistukselle vaikuttavuutta -nuorten ajatuksia päihdevalistuksesta

Saikkonen, Katja

2012 Laurea Porvoo

Laurea-ammattikorkeakoulu
Porvoo

Päihdevalistukselle vaikuttavuutta
-nuorten ajatuksia päihdevalistuksesta

Katja Saikkonen
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2012

Saikkonen Katja

Päihdevalistukselle vaikuttavuutta -nuorten ajatuksia päihdevalistuksesta

Vuosi 2012 Sivumäärä 38

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa nuorten päihdevalistuksen tarpeesta Stop Huumeille ry:n päihdeinfon kehittämiseksi. Opinnäytetyön tavoitteeseen pyrittiin opinnäytetyön kysymysten avulla: Minkälaisia päihdevalistus menetelmiä tulisi nuorten näkökulmasta katsottuna käyttää? Kenen toimesta päihdevalistusta tulisi antaa? Ja kokevatko nuoret keskuudessaan päihdeongelmaa?

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Aineistonkeruu on toteutettu kahdessa helsinkiläisessä koulussa. Aineistonkeruuseen osallistui 81, 11-24-vuotiasta nuorta. Vastaaajista alle 18-vuotiaita oli yli puolet, tyttöjä hieman enemmän kuin poikia. Kerätty aineisto analysoitiin PASW Statistics 18 -ohjelmalla käyttäen frekvenssiä, vastausten prosenttimääriä ja ristiintaulukointia. Avoimia vastauksia tarkasteltiin sisällön analyysillä.

Tehokkaimmaksi päihdevalistusmenetelmäksi nuoret kokivat entisen päihteidenkäyttäjän pitämän oppitunnin. Tehokkaiksi menetelmiksi koettiin myös asiantuntijan pitämä oppitunti ja lyhytelokuvat sekä videot. Tytöt pitivät keskustelua aikuisen kanssa myös hyvänä päihdevalistusmenetelmänä. Tytöt kannattivat tehokkaina päihdevalistusmenetelminä myös tarina, draama ja teatteriesityksiä, kun taas poikien mielestä pelit ja kilpailut olisivat tehokkaampia. Mitä nuorempi ikäluokka oli kyseessä, sitä enemmän nuoret kokivat päihteitä käytettävän liikaa. Kaikissa ikäluokissa nuorista yli puolet olivat sitä mieltä, että päihteitä käytetään heidän ikäluokassaan liikaa. Muutama prosentti nuorista koki oman päihdetietoutensa riittämättömäksi. Päihdeinfoihin kaivattiin kuitenkin tietoa päihteistä, mutta lyhyesti ja ytimekkäästi. Kaikissa ikäluokissa päihdevalistusta haluttiin entisiltä päihteiden käyttäjiltä. Nuoremmat vastaajat kokivat luokanopettajan sekä terveydenhuollon ammattilaisen hyvänä päihdekasvattajana.

Tärkein löydös opinnäytetyöstä on, että nuoret haluavat päihdetietoutta entisiltä päihteiden käyttäjiltä. Päihteidenkäyttäjältä toivottiin tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista. Toinen opinnäytetyön löydös oli, että nuoret toivoivat vanhemmilta enemmän rajoja ja tietoisuutta nuorten tekemisistä, sekä tietoa päihteistä. Nuoret ajattelivat, että päihteiden ensikokeiluja saataisiin estettyä tai siirrettyä myöhemmäksi, mikäli vanhemmat pitäisivät lapsilleen tiukempaa kuria.

Vanhempia tulisi tukea enemmän nuorten kasvatuksessa. Opinnäytetyöstä nousi kehittämissuositukseksi päihdeinfoihin se, että myös vanhemmille olisi hyvä antaa valistusta nuorten päihteidenkäytöstä. Esimerkiksi koulujen vanhempien illoissa olisi hyvä ottaa nuorten päihteiden käyttö puheeksi ja kannustaa vanhempia ottamaan päihteet puheeksi myös kotona. Päihdeinfo on hyvä suunnitella yhdessä entisten päihteiden käyttäjien kanssa ja ottaa heidät avuksi tiedon välittämiseksi nuorille. Näin ollen päihdeinfo on kohdennettu nuorten toiveista käsin ja infon sanoma tavoittaa nuoret paremmin. Mielenkiintoisena jatkotutkimusaiheena olisi etsiä luotettavaa tietoa siitä, kuinka tehokasta entisen päihteiden käyttäjän pitämä oppitunti päihteistä on.

Asiasanat: päihdevalistus, nuoret, päihteet, ennaltaehkäisy

Saikkonen Katja

Effectivity of Alcohol and Drug Awareness Education - Thoughts the Young Adults About Alcohol and Drug Awareness

Year	2012	Pages	38
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to find out what kind of alcohol and drug awareness reaches the young adults. The goal for the thesis was to produce information about the needs of the young adults' alcohol and drug awareness for the improvement of Stop Huumeille Initiative's awareness materials. The goal of the thesis was reached with questions: What kind of alcohol and drug awareness education methods should be used from the perspective of the young adults? From whom / where should the education come from? Do the young adults find alcohol and drug problems amongst themselves.

The research material for the thesis was collected using material gathering forms in two schools in Helsinki. 81 11- to 24-year-old young adults participated. Over half of the participants were under 18 years old and there were a little bit more girls than there were boys. The gathered material was analyzed with PASW Statistics 18 program using the frequency and percentage of the answers and cross-tabulation. Open answers were observed with content analysis.

An awareness class held by a former alcoholic or a drug user was considered the most effective method for alcohol and drug awareness. Classes by specialists, and using short movies and videos were also considered effective. According to girls, a conversation with an adult was also a good method. Girls thought that stories, drama and theater plays were effective methods, while boys favored games and competitions as more effective ways to receive awareness education. The younger the age group, the more the young felt alcohol and drugs were being over-used. In all age groups over half the participants thought alcohol and drugs were being over-used in their own age group. Only a small percentage of the participants felt their own knowledge about alcohol and drugs was insufficient. Still, information about alcohol and drugs in awareness materials was considered necessary. All age groups want to receive awareness from a former alcoholic or a drug user. The youngest participants considered their own teacher or a health care professional as a good awareness educator.

The most important finding in the thesis is that the young adults want to receive alcohol and drug awareness education from former alcoholics or drug users. Information about alcohol and drugs and their effects was requested from former alcohol or drug users. Another finding from thesis is that the young wished their parents would set them more boundaries and know more about their doings as well as about alcohol and drugs. They also thought that first alcohol and drug experiments could be prevented or postponed if parents would hold up tighter discipline at home. Development proposal based on the findings is that parents should be supported more in educating their children and they could also benefit from alcohol and drug awareness education. For example alcohol and drugs should be discussed in schools' parents' meetings and parents should also be encouraged to talk about it at home also. Awareness materials should be planned and spread in collaboration with former alcoholics and drug users. This way, the opinions of the young would be heard, and alcohol and drug awareness would be more effective. Interesting subject for further research would be to find reliable information on how effective an awareness class by a former alcoholic or drug user could be.

Keywords: alcohol and drug awareness, young adults, intoxicants, prevention

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus.....	7
3	Päihteet ja ennaltaehkäisevä päihdetyö	7
	3.1 Päihteiksi luokiteltavat aineet.....	7
	3.2 Ehkäisevä päihdetyö	8
4	Nuorten asennoituminen päihteidenkäyttöön ja päihdevalitukseen	9
	4.1 Nuorten päihteiden käyttö	9
	4.2 Nuorille suunnatun päihdeinfon vaikuttavuus.....	11
	4.3 Päihdevalistus nuorten kokemana.....	11
5	Nuorille suunnattu päihdevalistus	13
	5.1 Valistuksen vaikuttavuus.....	13
	5.2 Päihdevalistuksen menetelmiä	14
6	Opinnäytetyön toteutus	16
	6.1 Opinnäytetyön toteutusympäristö.....	16
	6.2 Aineistonkeruu menetelmän kuvaus	17
7	Opinnäytetyön tulokset.....	20
8	Pohdinta.....	24
	8.1 Tulosten tarkastelu	24
	8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	26
	8.3 Päätelmät ja kehittämissuhteet	28
	Lähteet	29
	Liitteet.....	31

1 Johdanto

Jokaisella kunnalla tulisi olla päihdestrategia, jossa määritellään miten kunnassa ehkäistään päihdehaittojen syntymistä, miten päihdepalvelut on järjestetty sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työnjako päihdepalveluissa. (Strand 2011, 16). Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) on luonut ennaltaehkäisevän päihdetyön laatukriteerit ja kehittänyt kunnissa toteutettavaa ennaltaehkäisevän päihdetyön tietopohjaa mm. aktivoimalla toimijoita ja kuntiin nimettyjä ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöitä. Ennaltaehkäisevää päihdetyötä on tehty näkyväksi myös valtakunnallisin ohjelmin kuten ”Valtakunnallinen alkoholiohjelma 2008-2011”. (Pylkkänen, Danska-Honkala, Poteri, Mikkonen, Lundbom, Herranen 2011, 59.)

Tuloksellinen päihdetyö edellyttää usean hallinnonalan ja toimijan sitoutumista ja selkeitä tavoitteita. Hyvä ennaltaehkäisevä päihdetyö on monen eri toimijan koordinoitua yhteistyötä. (Strand 2011, 8.) Ehkäisevää päihdetyötä voidaan toteuttaa osana kunnan sosiaali- ja terveyspalveluja, kouluissa sekä nuoriso- ja vapaa-ajantoiminnassa. Lisäksi järjestöillä on keskeinen rooli ehkäisevässä päihdetyössä. (Pylkkänen ym. 2011, 64.) THL:n näkökulmasta ehkäisevän päihdetyön tulisi olla sosiaalisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin vaikuttamista vallitsevien hallinnollisten rakenteiden avulla (Strand 2011, 8).

Kunnat ja monet muut toimielimet tekevät hyvää ennaltaehkäisevää päihdetyötä, siitä huolimatta nuoret tarvitsevat enemmän heille kohdennettua päihdetietoutta. On havaittu, että laadullista tutkimusta koskien nuorten päihdekokemuksia on vähän. Olennaista onkin määrittää ne sisällölliset lähtökohdat, joista nuoruutta ja sen eri ilmiöitä päihdetyössä tarkastelemme. (Pylkkänen ym. 2011, 64.) Nuorille alkoholilla voi olla aivan erilainen kulttuurinen merkitys kuin aikuisille. Usein arviot päihteiden käytön merkityksestä nuorille ovat aikuisten näkökulmasta katsottuja arvauksia. Päihdevalistuksella pyritään vaikuttamaan nuorten päihteiden käyttöön, mutta ei itse asiassa tunneta päihteiden käytön mekanismeja ja merkitystä. (Soikkeli, Salasuo, Puuronen, Piispa 2011, 21, 46.) Vaikka nuoret luovat päihteiden käytölle omat merkityksensä ja syynsä, kaipaavat he rinnalleen aikuista muodostaessaan suhdettaan päihteisiin ja päihteiden käyttöön. Aikuisten on mietittävä tarkkaan mihin asemaan he tässä tilanteessa asettuvat. Ihannetilanteessa molemmat osapuolet ovat oppijan roolissa, josta syntyy tasapainoinen vuorovaikutussuhde. Päihdekasvatuksen lähtökohtana tulisikin olla nuorten jo olemassa oleva tieto, josta päihdekasvatusta suunnittelevien pitäisi ottaa selvää ja jonka pohjalta he rakentaisivat päihdevalistusta yhdessä nuorten kanssa. (Herranen 2010, 33, 37.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa nuorten päihdevalistuksen tarpeesta Stop Huumeille ry:n päihdeinfon kehittämiseksi. Stop Huumeille ry järjestää päihdeinfoja mm. kouluis-

sa. Päihdeinfojen tarkoituksena on päihdetietoisuuden lisääminen ja päihteiden käytön ennaltaehkäisy.

2 Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Opinnäytetyön tarkoitukseen pyritään seuraavien kysymysten avulla: Minkälaisia päihdevalistus menetelmiä tulisi nuorten näkökulmasta katsottuna käyttää? Kenen toimesta päihdevalistusta tulisi antaa? Ja kokevatko nuoret keskuudessaan päihdeongelmaa?

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa nuorten päihdevalistuksen tarpeesta Stop Huumeille ry:n päihdeinfon kehittämiseksi.

3 Päihteet ja ennaltaehkäisevä päihdetyö

3.1 Päihteiksi luokiteltavat aineet

Suomessa päihteiksi luetaan tupakka, alkoholi, huumausaineet sekä tekniset liuottimet. Päihde nimityksen alle kuuluu sekä laillisia että laittomia päihteitä. Päihde nimitystä käytetään kaikista kemiallisista aineista, jotka aiheuttavat käyttäjässään humalan tai päihtymystilan. (Kylmänen 2005, 25.)

Alkoholilaissa alkoholipitoisella aineella tarkoitetaan ainetta, joka sisältää etyylialkoholia yli 2,8 tilavuusprosenttia. Alle 18-vuotias ei saa kuitenkaan ostaa tai pitää hallussaan juomaa, jossa on vähintään 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Miedossa alkoholijuomassa etyylialkoholin yläraja on 22 tilavuusprosenttia ja väkevässä alkoholijuomassa etyylialkoholia on yli 22 tilavuusprosenttia. (Alkoholilaki 1994.)

Suomessa huumausaineiden hallussapito ja käyttäminen on kiellettyä. Rikoslain mukaan huumausainerikokseen syyllistyy se, joka myy, välittää, pitää hallussaan tai yrittää hankkia huumausainetta. Huumausaineiden valmistaminen ja viljeleminen on myös kiellettyä. Huumausainerikoksesta tuomitaan sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Törkeäksi huumausainerikoksen tekee esimerkiksi huumausaineen suuri määrä ja huumausaineen levitys alaikäisille. Törkeästä huumausainerikoksesta tuomitaan vankeutta vähintään yksi ja enintään kymmenen vuotta. Huumausaineen käyttörikos on lievin huumerikos. Siihen syyllistyy käyttämällä tai pitämällä hallussa vähäisen määrän huumausainetta. Huumausaineen käyttörikoksesta saa sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. (Rikoslaki 1889.)

Suomessa tupakka ja alkoholi on luokiteltu ns. sosiaalisiksi päihteiksi, jotka ovat rajoitetusti sallittuja. Tekniset liuottimet aiheuttavat impatessa voimakkaan päihtymystilan, mutta laissa ne ovat luokiteltuina myrkkyyhin. Huumausaineiksi luokitellut aineet määritellään huumausainelaisissa. Huumausaineisiin kuuluvat mm. osa lääkkeistä, jotkut sienet, kannabis, LSD, heroini, amfetamiini sekä uudet kemiallisesti valmistetut ns. designer-huumeet. (Dahl, Hirschovits 2002, 5.)

3.2 Ehkäisevä päihdetyö

Päihdetyö jaotellaan sen tavoitteiden mukaisesti ehkäisevään ja korjaavaan päihdetyöhön. Ehkäisevän päihdetyön tarkoituksena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia edistämällä päihdeettöntä elämäntapaa. Päihdehaittojen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä päihdeilmion ymmärrettäväksi tekeminen ovat myös ehkäisevän päihdetyön tavoitteita. Perus- ja ihmisoikeuksien edistäminen päihteisiin liittyvissä kysymyksissä kuuluu myös osaksi ehkäisevän päihdetyön tehtäviin. (Havio, Inkinen, Partanen 2008, 108-109.) Suomessa ehkäisevää päihdetyötä säätelee raittiustyölaki (1982/828), raittiustyöasetus (822/76) ja päihdehuoltolaki (1986/41) (Strand 2011, 14).

Ehkäisevä päihdetyö jaotellaan päihdehaittojen yleiseen ehkäisyyn sekä riskiehkäisyyn. Riskiehkäisyn kohderyhmä määräytyy sen riskin perusteella, jonka toteutuminen on mahdollinen. Riskiehkäisyllä pyritään vähentämään jo syntyneitä haittoja sekä ennaltaehkäisemään myöhempiä mahdollisia päihteistä johtuvia haittoja. Riskiehkäisyä on esimerkiksi huumeita käyttävien terveysneuvonta sekä pistosvälineiden vaihto. Yleinen ehkäisy kohdentuu koko väestöön tai johonkin väestöryhmään, mutta itse päihteiden käyttö ei ole valintaperusteena. (Havio ym. 2008, 109.)

Salasuo (2011) on eritellyt yleisen ehkäisyn sisäiseen, ulkoiseen ja kulttuuriseen vaikuttamiseen. Sisäisellä vaikuttamisella hän tarkoittaa kasvatuksellista ja tietoa jakavaa päihdevalistusta. Sisäisellä vaikuttamisella pyritään vaikuttamaan yksilöiden asenteisiin, tietoihin ja käyttäytymiseen. Keskeinen ajatus onkin, että sisäisen vaikuttamisen keinoilla tähdätään yksilön kykyjen ja päätöksenteon kehittämiseen. Tällainen vaikuttaminen on osa normaalia kasvatusta, jonka päävastuu on kodilla, kouluilla, harrasteyhteisöillä, nuorisotyöllä, kirkoilla ja monilla muilla tahoilla. Erilaiset esimerkiksi kouluilla tapahtuvat valistustapahtumat vahvistavat sisäisen vaikuttamisen keinoja. (Soikkeli ym. 2011, 15-16.)

Ulkoisella vaikuttamisella tarkoitetaan puuttumista henkilön valinnanmahdollisuuksiin ja toiminnanvapauteen. Ulkoinen vaikuttaminen tapahtuu yhteiskunnan säätelemänä kuten alkoholin saatavuuden ja tarjonnan rajoittamisena hinnalla, veroilla, myyntirajoituksilla, ikärajoilla,

aukioloajoilla, mainonnanrajoituksilla ja monin muin keinoin. Ulkoista säätelyä tarvitaan, koska ihminen ei kykene hallitsemaan päihteiden käyttöään pelkästään sisäisen säätelyn keinoin. (Soikkeli ym. 2011, 15-16.)

Kulttuurisella vaikuttamisella pyritään vaikuttamaan vallitsevaan kulttuuri-ilmastoon. Päihdeasenneoitumiseen pyritään vaikuttamaan jakamalla tietoa ja pitämällä päihdeasiat julkisessa keskustelussa mukana. Kulttuurisen vaikuttamisen tavoitteet eivät siis ole yksilötasolla, vaan tarkoituksena on antaa kullekin yksilölle julkisen keskustelun kautta mahdollisuus pohtia omaa suhtautumistaan päihteisiin. (Soikkeli ym. 2011, 18.)

4 Nuorten asenneoituminen päihteidenkäyttöön ja päihdevalitukseen

4.1 Nuorten päihteiden käyttö

Nuorten terveystapatutkimuksessa 2011 selvitettiin 12-18-vuotiaiden nuorten terveyttä ja terveystottumuksia. Seuranta-aikaan sisältyivät vuodet 1977-2011. Merkittävimmin tuloksina oli, että nuorten tupakointi on vähentynyt seurantajakson aikana. Kuitenkin nuuskan käyttö on kasvanut nuorten keskuudessa vuoden 2005 jälkeen. 18-vuotiaista pojista nuuskaa käyttää jopa noin joka seitsemäs. (Raisamo, Pere, Lindorfs, Tiirikainen, Rimpelä, 2011.) Tätä tulosta voidaan tulkita esimerkiksi vallalla olevan ”terveys trendin” kautta. Terveys käsitetäänkin nykyään tietoisena terveys- ja elämäntapatarkkailuna. Terveystrendistä on tullut ihannoinnin kohde ja sitä rakennetaan kuin työuraa. Terveystrendien seurauksena voi näin ollen olla esimerkiksi sääntillisesti urheilua harrastava poika, joka käyttää nuuskaa. Terveystrendien lisäksi nuorten arkeen liittyy myös monia muita trendejä kuten juhlimiseen liittyvät bailaustavat. (Puuronen 2006, 8.)

Vesipiipun käyttö kasvaa ikäluokkien mukaan. 14-vuotiaista 6 % on kokeillut vesipiippua, mutta 18-vuotiaista jo reilu kolmannes kertoo kokeilleensa vesipiippua. 2000-luvun alusta 14-16-vuotiaiden viikoittain ja kuukausittain tapahtuva alkoholin käyttö on vähentynyt. 18-vuotiailla ei ole muutosta tapahtunut seurantajakson aikana. 18-vuotiailla tytöillä alkoholin käyttö on ollut nousussa kahta viimeistä vuotta lukuun ottamatta. Sosiaalinen altistuminen huumausaineille on ollut laskussa vuoteen 2005 saakka, jonka jälkeen se on ollut taas nousussa. Valtaosalle huumausaineita tarjoavat ovat ystäviä tai tuttavuuksia, tämä suuntaus on ollut ominaista tälle vuosikymmenelle. Vuonna 2011 huumeita oli tarjottu joka neljännelle 18-vuotiaista pojista ja noin joka viidennelle tytöistä ja noin 7-8 %:lle 14-vuotiaista. Yksittäisille 12-vuotiaillekin oli huumeita tarjottu hieman enemmän kuin vuonna 2009. (Raisamo ym. 2011.)

Päihteiden käytöllä on vahvoja psykologisia ja sosiokulttuurisia merkityksiä ja päihteiden käyttö liittyykin usein sosiaaliseen kanssakäymiseen. Päihteiden käyttöä perustellaan siihen liittyvillä myönteisillä kokemuksilla kuten yhdessäololla, hauskanpidolla, juhlimisella, erilaisin rituaalein tai suhteisiin liittyväksi. Päihteiden käytön lähtökohta on käyttäjälleen mielekäs, joka on tärkeä tiedostaa pyrittäessä ongelmakäytöstä muutokseen. (Lappalainen-Lehto, Romu, Taskinen 2007, 31.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on teettänyt kouluterveyskyselyjä peruskoulujen 8. ja 9. luokan oppilaille sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille vuosina 2010 ja 2011. Kyselyn mukaan peruskoulun oppilaista joka seitsemäs tupakoi päivittäin, ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista hieman alle puolet ja lukiolaisista kertoi tupakoineen päivittäin noin joka yhdeksäs. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista reilu kolmannes kertoo olleen vähintään kerran kuussa tosi humalassa, lukiolaiset ja peruskoulun oppilaat hieman vähemmän. Laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleita ammattikoululaisia oli reilu viidennes kun taas lukiolaisia ja peruskoulun oppilaita hieman vähemmän. Peruskoululaisista itseään raittiiksi kuvasi alle puolet, ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista yhdeksäsosa ja lukiolaisista viidennes. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2011.) Voidaan siis todeta, että ammattikoulun oppilaiden päihteidenkäyttö on verraten suurempaa kuin lukiolaisilla ja peruskoulun oppilailla. Tämä täytyy ottaa myös huomioon päihdevalistusta suunniteltaessa.

Hakkarainen, Metso ja Salasuo (2011) ovat artikkelissaan esitelleet vuoden 2010 huumeikyselyn tuloksia. Tutkimus on osa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tutkimussarjaa, jossa on seurattu suomalaisten päihteidenkäyttöä vuodesta 1992. Tutkimuksesta käy ilmi, että 17 % suomalaisista on käyttänyt ainakin kerran elämässään jotain laitonta huumetta. Kyselyn tuloksista selvisi, että huumeiden käyttö on lisääntynyt jonkin verran. Varsinkin kannabiksen käyttö on yleistynyt. Eniten kannabiksen käyttöä todettiin olevan 25-34-vuotiailla miehillä. Viimeksi kuluneen vuoden aikana kannabista käyttäneitä oli 15 % ja viimeksi kuluneen kuukauden aikana käyttäneitä oli 5 %. Muiden huumeiden kohdalla ei vastaavaa kasvua todettu. Kuitenkin tutkimuksessa huomio kiinnittyi uusien lääkeopioidien käytön kasvuun. Huumeita käyttävillä myös alkoholin kulutus on riskikulutusta. Sekäkäytön yleisyys kertoo alkoholi- ja huumeikulttuurin kietoutumisesta vahvasti yhteen. (Hakkarainen ym. 2011.)

Tutkimuksessa kartoitettiin myös päihteiden käyttöön liittyviä asenteita. Tuloksista voidaan todeta, että varsinkin kannabis on kokenut kulttuurisen aseman muutoksen. Lähes puolet suomalaisista kokee kannabiskokeilujen riskien olevan vähäisiä. Näin vastasi myös 75 % nuorista aikuisista miehistä. Myös säännölliseen kannabiksen käyttöön suhtaudutaan entistä lievemmin. (Hakkarainen ym. 2011.)

4.2 Nuorille suunnatun päihdeinfon vaikuttavuus

Juvonen ja Väisänen (2002) ovat opinnäytetyössään kartoittaneet kohdeyleisön suhtautumista Stop Huumeille ry:n päihdeinfoon. Tutkimusaineisto on kerätty havainnoimalla yhtä infotilaisuutta sekä keräämällä palautetta palautelomakkein päihdeinfojen päätteeksi. Kyselyihin vastasi 165 lukiolaista kuudesta eri Helsingin lukiosta. Aineiston analysoinnissa on käytetty sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista menetelmää.

Opinnäytetyön tärkeimmäksi tulokseksi nostettiin havainto päihdeinfon vaikutuksesta yleisöön sekä infon herättämistä ajatuksista ja tunteista kohdeyleisössä. Puolet vastaajista koki, että mieleenpainuvinta oli huumeiden vaarallisuus ja niiden vaikutukset elämään. 81 % vastaajista koki infon hyödylliseksi. Tärkeimpänä seikkana päihdevalistuksessa nuoret pitivät sen sisältöä ja esittämistapaa. Stop Huumeille ry:n päihdeinfossa käytetään osallistavan draaman keinoja, jossa nuoret otetaan mukaan päihdekeskusteluun. Draama päihdeinfon menetelmänä koettiin hyvänä ja mieleenpainuvana. (Juvonen, Väisänen 2002.)

Yli puolet vastaajista piti entistä päihteidenkäyttäjää parhaimpana valistajana. Perusteluna tälle oli omakohtaisten kokemusten tuoma uskottavuus. Poliisi päihdeinfon pitäjänä sai 13 % kannatusta, terveydenhoitaja 3 % ja Stop huumeille ry 2 %. (Juvonen, Väisänen 2002.)

Viitasen (2010) mukaan entisten päihteidenkäyttäjien kokemusasiantuntijuutta on käytetty paljon nuorten päihdevalistuksessa. Nuorisotyöntekijöiden kokemukset kokemusasiantuntijoiden käytöstä päihdevalistajina ovat kuitenkin tuoneet esille ongelmia. Entinen päihteidenkäyttäjä on nuorelle aikuinen ja auktoriteetti, jonka kertomat tarinat ja kokemukset voivat kiinnostaa nuorta kokeilemaan jotakin samaa. Kokemusasiantuntijan tulisi tiedostaa olevansa nuorelle kasvatuksellinen auktoriteetti, jotta hänen antama viesti ei menisi harhaan päihdevalistuksen tavoitteiden näkökulmasta. (Herranen ym. 2010, 51.)

4.3 Päihdevalistus nuorten kokemana

Suurin osa nuorten päihteidenkäyttöön liittyvistä tutkimuksista on toteutettu kvantitatiivisena, jossa on mitattu kuinka paljon nuoret käyttävät päihteitä. Vähemmän on tutkimuksia siitä, miksi nuoret päihteitä käyttävät tai minkälainen päihdevalistus tehoaa nuoriin. Pirskanen (2007) on teettänyt nuorille puolistrukturoidun kyselyn. Tutkimuksessa selvitettiin nuorten päihteiden käyttöä ja siihen johtaneita syitä. Nuoret keskustelivat kyselyn jälkeen kouluterveydenhoitajan kanssa vastauksistaan.

Tutkimuksesta selvisi, että nuorten keskuudessa eniten päihteitä käyttävät 16-18-vuotiaat nuoret. Nuorten vaarallinen päihteiden suurkulutus liittyi vanhempien puutteelliseen huolen-

pitoon, äidin alhaiseen koulutustasoon, nuorten vähäiseen päihdetietouteen sekä ystävien tuen puutteeseen. Terveystoimijat tunnustivat myös samat tekijät nuorten päihteidenkäytön syyksi. Nuoret kokivat, että terveystoimija on luotettava asiantuntija päihdekeskustelulle. (Pirkanen 2007, 3.) Nuoret voivat kokea oman päihdetietoisuutensa riittämättömäksi. Pelkkä päihteiden käytöstä aiheutuvista riskeistä puhuminen ei ole hedelmällistä. Pelkkä yksilön oikeus tietää asioista on riittävä peruste puhua päihdevalistuksessa päihteiden käytön riskeistä. Yksilölle jää tieto päihteistä sekä vapaus päättää omista asioistaan. (Soikkeli ym. 2011, 5.)

Eräässä yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa koulun opettajat toimivat oppilailleen päihdekasvattajina. Opettajat olivat saaneet interventiokoulutusta ja opettivat 10-11-vuotiaille oppilailleen kieltäytymis- ja vuorovaikutustaitoja. Päihteidenkäyttöön liittyviä tilanteita stimuloitiin luokissa ja oppilaat tekivät rooliharjoituksia. Kieltäytymisharjoituksia tehtiin myös koulun ulkopuolella kotitehtävinä. Interventiota jatkettiin kolme vuotta. Oppilaiden ollessa 17-18-vuotiaita todettiin heillä olevan vähemmän päihdeongelmia, kuin vastaavan ikäisillä, jotka eivät olleet osallistuneet interventioihin. (Kellam, Brown, Poduska, Jalongo, Wang, Toyinbo ym. 2008.) Tutkimuksesta voidaan todeta, että kieltäytymis- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu alakouluiässä vähentää myöhempiä päihdeongelmia.

Samaan johtopäätökseen ovat tulleet myös Niemelä, Poikolainen ja Sourander, jotka ovat Suomen lääkirlehdessä (2008) todenneet, että perinteisellä päihdevalistuksella ei ole vaikutusta nuoriin. Varsinkin silloin, jos päihteidenkäyttö on osa muuta ongelmakäyttäytymistä. Niemelä ym. mainitsevat, että varhaisesta mini-interventiosta voisi olla enemmän hyötyä. Kohdennettu interventio voitaisiin toteuttaa myös valikoidulle riskiryhmälle jo ennen päihteiden käytön ennakoitua aloittamista. Varhaisten interventioiden tarkoituksena on päihteiden käytön aloitusajankohdan lykkääminen ja muuhun riskikäyttäytymiseen puuttuminen.

Päihdeongelmia ennakoivia riskitekijöitä on tunnustettu ja ne täytyisi ottaa huomioon päihdeongelmien ehkäisyssä. Päihteiden käytön aloittamiseen liittyy useita ympäristötekijöitä kuten päihteiden saatavuus, hinta sekä vanhempien ja ystävien asenteet päihteisiin. Päihdeongelman kehittymiseen vaikuttavilla tekijöillä voi olla myös yhteisvaikutuksia, kuten perimällä ja ympäristötekijöillä. On myös todettu, että yksilön ominaisuuksissa on eroja päihderiippuvuuden kehittymiselle. Kokeilunhalu ja sääntöjä rikkova käyttäytyminen altistavat herkemmin päihdekokeilulle. Mikäli päihteiden ensikokeilu on ollut miellyttävä, riski käyttää päihteitä uudelleen kasvaa. Kaksostutkimuksissa on ilmennyt ympäristötekijöiden, kuten kavereiden päihteiden käytön altistavan päihdekokeilulle, mutta perimä altistaa enemmänkin päihteiden ongelmakäytölle. (Niemelä ym. 2008.)

Luopa, Pietikäinen Jokela (2006) ovat tutkimuksessaan tarkastelleet kaunialaisten nuorten päihteiden käyttöä, mielipiteitä päihteistä sekä niiden hankkimisesta. Kyselyyn osallistui suomalaisia ja ruotsalaisia nuoria 8.-9. luokan oppilaita (n= 440) sekä lukion 1.-2. luokan oppilaita (n=279). Tutkimustulosten pohjalta selvisi, että varsinkin ruotsinkielisillä lukiolaispojilla oli huonoin päihdetietous. Pojilla niin ikään oli myös tyttöjä myönteisempi suhtautuminen päih-teisiin. Tutkijat päättelivätkin, että erityisesti päihdetietojen ja -asenteiden painotusta terveystiedon opetuksessa tulisi lisätä.

Tutkimuksesta selvisi myös useita tekijöitä, jotka olivat yhteydessä päihteidenkäyttöön. Opiskeluun liittyvät vaikeudet, lintsaaminen ja koulunkäynnistä pitämättömyys, vanhempien tietämättömyys nuoren viikonlopun viettopaikasta, huono arkirytmisi sekä epäterveelliset ruokailu-, liikunta- ja nukkumistottumukset, fyysisen uhan kokeminen ja toistuvien rikkeiden tekeminen olivat kaikki yhteydessä päihteiden käyttöön. (Luopa ym. 2006.)

5 Nuorille suunnattu päihdevalistus

5.1 Valistuksen vaikuttavuus

Päihdevalistus on yksi ehkäisevän päihdetyön tärkeä työväline. Päihdevalistus on käsitteenä laajempi kuin se yleensä ymmärretään. Yleisesti ajatellaan, että päihdevalistus on pelkästään päihteiden vaikutusta kuvaavaa vaikutusmateriaalia ja päihteistä kertovia vaikutuskampanjoita. Päihdevalistus on kuitenkin laajimmillaan tiedotusvälineiden luomaa kuvaa kansamme päihdetilanteesta sekä tilastoihin ja tutkimuksiin pohjautuvaa tietoutta. (Havio ym. 2008, 113.)

Perinteisesti päihdevalistuksella on pyritty jakamaan tietoa päihteiden käyttöön liittyvistä riskeistä. Tällä on haluttu vähentää päihteiden käyttöä. Nykytietämyksen valossa valistus tulisi kuitenkin liittää muihin ja erityisesti päihteiden käyttäjän elinympäristöön liittyviin lähestymistapoihin. (Hippi 2007, 48-49.)

Päihdevalistuksen vaikuttavuuden mittaamiseen liittyy useita ongelmia. Valistuksella pyritään vaikuttamaan kulttuuriin ja yleiseen mielipideilmastoon, siksi valistuksen vaikuttavuutta onkin vaikea suoranaisesti mitata. Myös interventioiden pitkän aikavälin vaikuttavuutta on vaikea mitata. Usein valistukselle asetetaan liian korkeita tavoitteita ja odotetaan mittavia käyttäytymisen muutoksia. Yksittäisten päihdehankkeiden lyhytaikaista vaikutusta voidaan kuitenkin mitata esimerkiksi arvioimalla herättikö päihdevalistus keskustelua kohderyhmässä, oliko media kiinnostunut kampanjasta ja kirjoittelivatko lehdet aiheesta. Usein arvioinneissa

mitataan sellaisia asioita, jotka eivät olleet valistuksen muutoksen kohteinakaan. (Soikkeli ym. 2011, 19-20.)

Päihdevalistuksen yhtenä päätehtävänä on virittää ihmiset pohtimaan päihteiden käyttöä erilaisten kampanjoiden ja julkisten keskustelujen myötä. Tällöin pyritään vaikuttamaan vallitsevaan kulttuuriin ja yleiseen mielipiteeseen päihteistä. Valistuksen tarkoituksena on siis tarjota tutkittua tietoa julkiseen keskusteluun. Parhaimmillaan valistus tuottaakin kulttuurista ja sosiaalista painetta ja aiheuttaa muutosta ihmisissä, joka näkyy päihteisiin suhtautumisen muutoksena. (Soikkeli ym. 2011, 18.) Tupakan osalta on haluttua asennemuutosta ja keskustelua herännyt. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet tupakkateollisuuden toisinaan lainvastaisenkin toimintastrategioiden julkituominen, tupakkaviljelmien ympäristöhaitat sekä merkittävät terveysriskit. (Dahl, Hirschovits 2002, 279.) Tästä esimerkkinä aiemmin esitelty nuorten terveystapatutkimus 2011, jonka mukaan nuorten tupakointi on vähentynyt.

Päihdevalistus voidaan nähdä kasvatuksellisena prosessina, joka vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Päihdekasvatukselle on ominaista asenteiden muovautumisen hitaus. Päihdekasvatus on pitkäjänteistä toimintaa, joka muokkautuu hitaasti kohti kasvatustavoitteita. Valistuksen vaikuttavuutta ei näin ollen kannata tarkastella välittömässä käyttäytymisen muutoksissa. Päihdevalistuksen tärkeinä tehtävinä kun on myös ihmisen harkintakyvyn lisääminen eli muutokset tietoisuudessa ja asenteissa. (Hippi 2007, 47-48.)

Sisäisen ja kulttuurisen vaikuttamisen vaikuttavuutta ei voida mitata ns. ennen - jälkeen menetelmällä, vaan vaikutukset näkyvät vasta vuosikymmenten päästä. Tällöinkään ei voida varmuudella sanoa, johtuivatko yksilön tekemät ratkaisut tai kulttuurinen asennemuutos juuri tietystä päihdevalistus kampanjasta. Yksilöiden riskitietoutta päihteistä pystytään mittaamaan, mutta tällä tiedolla ei kuitenkaan ole vaikutusta päihteiden käyttöön. Ulkoisen vaikuttamisen keinoja on helpompi mitata. Esimerkiksi alkoholiverossa tapahtuvat muutokset voidaan tarkastikin mitata vertaamalla sitä alkoholin käytössä tapahtuneisiin muutoksiin. Voidaan siis pohtia, ovatko ulkoisen vaikuttamisen keinot tehokkaampia, koska niiden vaikutukset pystymme todentamaan. (Soikkeli ym. 2011, 19-20.)

5.2 Päihdevalistuksen menetelmiä

Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan monilla eri tavoilla ja tasoilla. Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan niin yksilöön, kuin yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Muutoksen kohteina ovat usein joko tiedot, asenteet ja oikeudet, päihteiltä suojaavat tekijät ja/tai päihteille altistavat ns. riskitekijät tai päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin vaikuttaminen. Päihdevalistajan on tunnettava kohderyhmänsä ja valittava kohderyhmälleen sopivin mene-

telmä. Valittu menetelmä ja toimintatapa määrittelevät valistajan ja kohderyhmän välistä vuorovaikutussuhdetta. (Herranen ym. 2010, 29.)

Kouluissa järjestetään päihdevalistusta eri tavoin. Koulu voi vastata valistustyöstä itsenäisesti, täydentää omaa tarjontaansa ulkopuolisilla palveluntarjoajilla tai asiantuntijoilla kerta-luontoisesti tai koulu voi toteuttaa päihdevalistuksen pitkäaikaisessa yhteistyössä ulkopuolisen palveluntarjoajan kanssa. Suosittuja valistusmenetelmiä ovat teemapäivät ja teemaviikot. Muun muassa monet yhdistykset tarjoavat tällaisia palveluja. Päihdeputket ovat läpikuljettavia rakennelmia. Päihdeputkissa nuoret kohtaavat tietoisuutta ja erityyppisiä havaintoesityksiä. Muita päihdevalistusmenetelmiä ovat mm. päihdebussit, lyhytelokuvat, videot, teatteriesitykset, draama- ja tarinamenetelmät, sarjakuvat, pelit, kilpailut sekä luokissa tehtävät mielipidemittaukset. (Soikkeli ym. 2011, 24.)

Nuorten päihdevalistuksena on pitkään käytetty pelottelutaktiikkaa, järkevän käytön viestiä, tunteita ja vuorovaikutusta korostavaa lähestymistapaa ja vaihtoehtoisen toiminnan tarjoamista. Tieteellisesti perustellumpia valistustapoja ovat esimerkiksi informatiivinen menettelytapa, joka tarjoaa tietoa luotettavasta lähteestä. Informaation esilletuonti ei pelottavaan sävyyn. Se voisi tapahtua minulle -lähestymistapa antaa aihetta ajatella, että haitat voivat osua myös omalle kohdalle. Tunteiden hallinnan opettelusta esimerkiksi paineen sietokyvystä, epäsosiaalisen käyttäytymisen havaitsemisesta ja siihen puuttumisesta sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttamisesta on osoitettu olevan hyötyä päihdevalistuksena. (Lappalainen-Lehto ym. 2007, 146.)

Danska-Honkalan ja Poterin (2011) mukaan sosiaalinen vahvistaminen lukeutuu myös ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan varhaista tukea ja toimenpiteitä syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Sosiaalista vahvistamista toteutetaan moniammatillisesti. Toimintaa toteutetaan verkostotyönä nuorten ja heidän perheiden tukemisessa, yhteistyönä nuorten parissa toimivien tahojen kanssa sekä toteutetaan vapaa-ajan ryhmiä ja vertaistukimuotoja. Mikkosen (2011) mukaan erityisesti kirkolla ja erilaisilla järjestöillä on mahdollisuuksia tehdä oman erityisosaamisensa keinoin esimerkiksi etsivää ja korjaa-va päihdetyötä. Erityisesti nuoret tarvitsevat tukea ja voimavaroja jaksamiseen, kun häntä kiusataan, hän ei jaksakaan käydä koulua tai elämä ei muuten vain tahdo sujua. Vertaistukitoiminnalla voi tällöin olla suuri merkitys nuoren elämälle. (Pylkkänen ym. 2011, 128, 205.)

Nuorten vertaisohjaajatoiminnassa nuoret ohjaavat vertaisiaan eli nuoria. Nuorten on havaittu omaksuvan uusia asioita paremmin toisilta nuorilta kuin vanhemmilta, aikuisilta tai opettajilta. Vertaisohjaajat käyvät koulutuksen, jonka jälkeen heidän tarkoituksena on välittää muille nuorille oppimaansa. Tarkoituksena on auttaa nuoria vaikuttamaan itse omaan elämäntilanteeseensa. (Lindström & Autio 2003, 2.)

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Opinnäytetyön toteutusympäristö

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Käsite nuori kattaa hyvin erilaisessa kehitysvaiheessa ja elämäntilanteessa olevia nuoria. Siksi päihdetyössä ikäryhmä joudutaankin kohdentamaan tarkemmin. Keskeisenä vedenjakajana voidaan pitää täysi-ikäisyyden rajaa eli 18 ikävuotta. Tällöin päihdevalistuksessa keskitytään lähinnä vastuulliseen päihteidenkäyttöön, sekä erilaisiin toimintaympäristön ja käyttäjän omiin kontrollimekanismeihin. Alle 18-vuotiaiden parissa tehtävässä päihdetyössä korostetaan lähinnä lakisääteisten ikärajojen merkitystä. (Viitanen 2010, 54.)

Tutkimukset osoittavat, että alle 18-vuotiaat nuoret käyttävät päihteitä. Nuorten terveystapatutkimuksen (2011) tulosten mukaan vesipiippua oli käyttänyt osa peruskoululaisistakin, mutta ammattikoulun oppilaista kokeilleita oli eniten. 12-vuotiaillekin oli jo huumeita tarjottu. Myös THL:n kouluterveyskyselyn (2011) mukaan peruskoululaisista osa oli jo kokeillut huumeita ainakin kerran, ammattikoululaisilla kokeiluja oli eniten. Nuorille suunnattuun päihdeinfoon on hyvä kerätä tietoa nuorilta, jotta infolla olisi nuoriin enemmän vaikuttavuutta.

Stop Huumeille ry:n päihdeinfo on suunnattu pääasiassa nuorille, jotka eivät ole vielä saaneet positiivisia kokemuksia päihteiden käytöstä. Infojen tavoitteena on antaa ajantasaista tietoa päihteistä sekä vaikuttaa päihdeasennoitumiseen (Stop Huumeille ry 2012). Stop Huumeille ry on osallistunut opinnäytetyön tekoprosessiin tuomalla omaa näkemystä nuorten parissa tehtävästä päihdetyöstä.

Koulujen rehtoreilta saatiin lupa toteuttaa kysely nuorille. Kouluihin pidettiin yhteyttä sähköpostitse koulujen yhteyshenkilöiden kautta. Aineistonkeruuta varten haettiin tutkimuslupaa Helsingin kaupungin opetusvirastolta (Liite 1). Aineistonkeruuaikaa myönnettiin 7.5.-11.5.2012. Aineistonkeruuaikaan saatiin pidennystä toukokuun loppuun saakka, jotta kouluilla olisi hyvin aikaa vastata ja saada alaikäisiltä vastaajilta huoltajien lupa.

Kyselylomakkeet (liite 2) sekä alaikäisten huoltajille suunnatut lupalomakkeet (liite 3) toimitettiin kouluille henkilökohtaisesti. Koulut hoitivat kyselylomakkeisiin vastaamiseen liittyvät järjestelyt ja toimittivat alaikäisten vastaajien huoltajille lupalomakkeet. Aineistonkeruuseen osallistumista valvoivat kunkin luokan luokanvalvojat. Nuorilta kerättävä aineisto kerättiin kyselylomakkein kahdessa helsinkiläisessä koulussa, joista toinen oli ammatillinen oppilaitos ja toinen erityiskoulu.

6.2 Aineistonkeruu menetelmän kuvaus

Suurin osa tehdyistä päihdetutkimuksista on tehty kvantitatiivisena, kun taas kvalitatiivista tutkimusta on tehty verraten vähemmän. Päihteiden käytön määrää on helpompi mitata numeerisesti, kuin käytön syy-yhteyksiä kvalitatiivisin menetelmin. Laadullista tutkimusta nuorten päihteidenkäytöstä ei ole tehty, joten nuorille suunnattu päihdevalistus ei ole kohdennettu oikein. Päihdevalistuksen vaikuttavuutta varsinkin sisäisen vaikuttamisen keinoin on hyvin vaikea mitata. (Soikkeli ym. 2011, 20.)

Kvalitatiivisella tiedonkeruu menetelmällä saadaan sellaisia tuloksia, joita ei kvantitatiivisella tutkimuksella pystytä mittaamaan. Kvalitatiivinen tutkimus on tukena kvantitatiivisen tutkimuksen tuloksia tulkittaessa. Kvalitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. (Heikkilä 2008, 17.) Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää ihmisen käyttäytymistä ja löytää selityksiä hänen käyttäytymiselleen, valinnoilleen ja mielipiteilleen. (Kvalitatiivinen tiedonkeräys, TNS-Gallup 2012.) Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksen kohdetta pyritään tarkastelemaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 161.)

Kvalitatiivinen tutkimus voi parhaimmillaan paljastaa asioiden todellisia syitä ja taustalla olevia tekijöitä. Kvalitatiivinen tutkimus sopii hyvin myös vaikeampien ryhmien tutkimiseen, pohdittaessa kehitysideoita sekä emotionaalisten tekijöiden selvittämisessä. (Kvalitatiivinen tiedonkeräys, TNS-Gallup 2012.)

Kyselytutkimuksen etuna on se, että sen avulla saadaan kerättyä laaja tutkimusaineisto. Kyselylomake tulee laatia huolellisesti, jotta tulosten analysoiminen on vaivattomampaa. Kyselytutkimuksen heikkouksina pidetään vastaajien suhtautumista kysyttävään/tutkittavaan aiheeseen ja sitä, kuinka vakavasti ja totuuden mukaisesti he kyselyyn vastaavat. Myös vastaajien perehtyneisyys tutkittavaan aiheeseen on syytä kyseenalaistaa. Kato eli vastaamattomuus voi jossakin tutkimuksissa jäädä suureksi. (Hirsjärvi 2009, 195.) Avoimien kysymysten vastauksia on vaikeampi analysoida kuin strukturoituja kysymyksiä. Kuitenkin avoimet kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia silloin, kun vaihtoehtoja ei tarkkaan tunneta etukäteen. (Heikkilä 2008, 49.) Avoimilla kysymyksillä sallitaan vastaajan ilmaista itseään monin sanoin. Kun vastaajalle ei ehdoteta vastausvaihtoehtoja, vastauksista voidaan nähdä, mikä on keskeisintä vastaajan ajattelussa. Avoimet kysymykset antavat tutkijalle mahdollisuuden tarkastella motivaatioon liittyviä seikkoja. (Hirsjärvi 2009, 201.)

Hyvin laaditut kysymykset oikealle kohderyhmälle ovat hyvän tutkimuksen perusedellytyksiä. Kyselylomakkeen ulkonäkö vaikuttaa paljon siihen, vastaako tutkittava kyselyyn. (Heikkilä

2008, 48.) Usein kyselylomakkeet ovat huolimattomasti laadittuja ja kyselyjä lomakkeiden täyttöohjeista tulee paljon. Siksi usein rehtorit ja opettajat suhtautuvat hyvin kielteisesti tutkimuskyselyihin. Lomakkeen laadinnalla ja kysymysten huolellisella suunnittelulla saadaan tehostettua tutkimuksen onnistumista. (Hirsjärvi 2009, 198.) Hyvän tutkimuslomakkeen tunnusmerkkejä ovat mm. selkeä, siisti ja houkutteleva ulkonäkö, vastauksille on jätetty tarpeeksi tilaa, vastausohjeet ovat selkeät ja yksiselitteiset, kysymyksissä kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan, kysymykset etenevät loogisesti, lomake saa vastaajan tuntemaan vastaamisen tärkeäksi ja lomake ei saa olla liian pitkä. (Heikkilä 2008, 48.)

Tämän opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä on käytetty kyselylomaketta, joka on laadittu yhteistyössä Stop Huumeille ry:n kanssa. Lomakkeen laadinnassa on pohdittu nuorten suhtautumista päihdeaiheisiin kyselyihin ja nuorten perehtyneisyyttä käsiteltävään aiheeseen. Kyselylomakkeesta pyrittiin tekemään mahdollisimman selkeä ja helposti vastattava. Kyselylomake perustuu teoretietoon nuorten päihteiden käytöstä ja päihdetyön menetelmistä.

Kyselytutkimuksen toteutustapoja on monia. Lomake voidaan lähettää tutkittavalle ja laittaa mukaan maksettu vastauskuori. Tutkittavaa voidaan pyytää myös täyttämään kysely verkossa. Etuna on nopeus ja vaivaton aineiston saanti. Kuitenkin on huomioitava kohdejoukko eli nuoret. Posti- ja verkkokyselyn vastaajaprosentti saattaa jäädä alhaiseksi ja mahdollisesti joudutaan lähettämään uusi kysely. Kustannussyistäkään postikysely ei ole ensisijainen vaihtoehto. Myös nimien ja osoitetietojen hankinta on hankalaa. Henkilörekisterin saamiseen tarvitaan lupa. (Hirsjärvi 2009, 195.)

Informoidussa kyselyssä tutkija jakaa kyselylomakkeet itse ja kertoo tutkimuksesta sekä vastaa mahdollisiin kysymyksiin. Tämänkaltaista kyselytutkimusta käytetään yleensä silloin, kun kohdejoukko on tavoitettavissa esim. kouluissa. Vastaajat vastaavat kyselyyn ja palauttavat kaavakkeen joko postitse tai ennalta sovittuun paikkaan. Henkilökohtaisesti tarkistetussa kyselyssä tutkija lähettää kyselyn postitse, mutta noutaa vastaukset sovittun ajan kuluttua. Samalla tutkija voi tarkistaa miten lomakkeet on täytetty. (Hirsjärvi 2009, 197-198.)

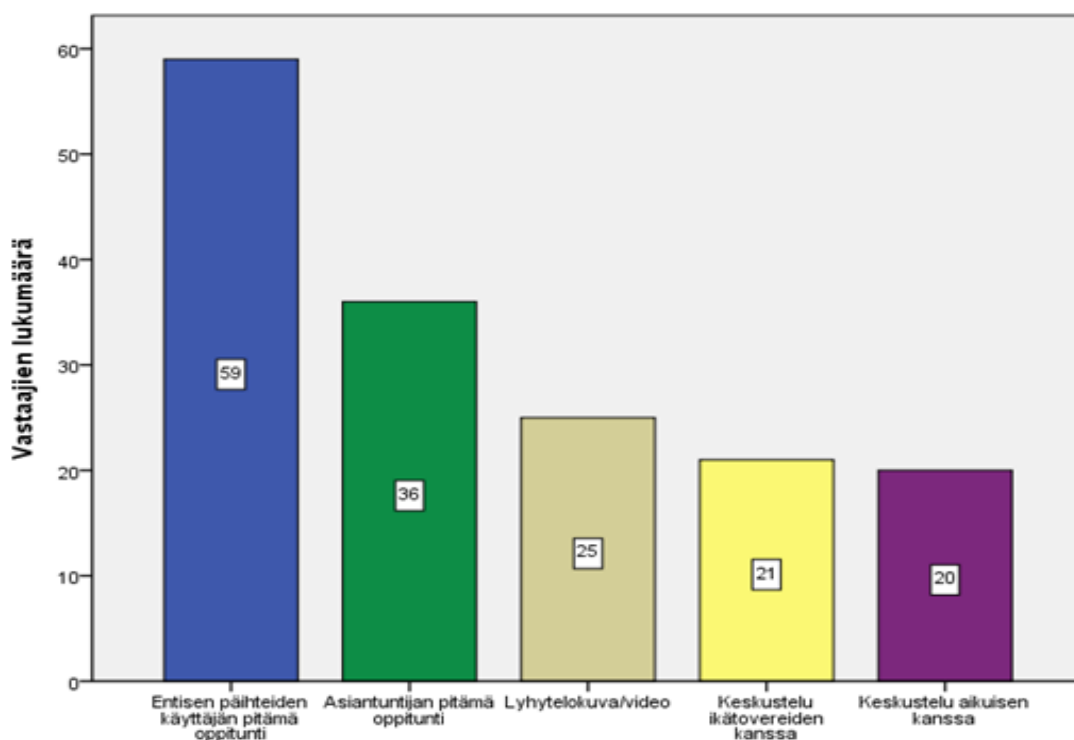
Opinnäytetyön kyselylomakkeet sekä huoltajien lupalomakkeet toimitettiin kouluille. Toisessa koulussa tavattiin rehtori sekä opettaja, johon oltiin oltu yhteydessä sähköpostitse. Samalla kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta. Toiseen kouluun jätettiin lomakkeet sovittuun infoon, josta opettaja oli luvannut lomakkeet noutaa. Opettajien kanssa sovittiin yhteydenotosta, kun nuoret ovat saaneet vastattua kyselyyn. Toisesta koulusta haettiin lomakkeet sovittuun infosta ja toisesta koulusta saatiin lomakkeet postissa.

Kyselylomake sisälsi sekä avoimia että strukturoituja kysymyksiä. Avoimia kysymyksiä on tarkasteltu sisällön analyysillä (liite 4). Lomakkeen avoimien kysymysten sisältöä analysoidessa

vastaukset kirjoitettiin erilliselle paperille, jonka jälkeen ne on luokiteltu eri kategorioihin. Vastausten luokittelussa eri kategorioihin on käytetty hahmottamisen apuna eri värejä. Vastauksista on tehty yhteenveto ja osa vastauksista on suoria lainauksia lomakkeista. Kyselylomakkeen strukturoituja kysymyksiä analysoitiin PASW Statistics 18 -ohjelman avulla. Selvitettäessä vastauksia opinnäytetyön kysymyksiin käytettiin apuna frekvenssiä, vastausten prosenttimääriä sekä ristiintaulukointia. Vastausten analysoinnissa on ristiintaulukoitu tutkimuskysymysten kannalta olennaisia vastauksia käyttäen muuttujina sukupuolta ja ikää. Kyselylomakkeita jaettiin kouluihin yhteensä 200. Kyselyyn vastasi 82 henkilöä. Yksi vastaajista oli 47 -vuotias, eli hän ei edustanut tutkittavaa ryhmää, joten lomaketta ei otettu mukaan vastausten analysointiin. Aineistoon analysoitavaksi valikoitui 81 lomaketta. Vastaajista (n=81) oli tyttöjä 44 (54 %) ja poikia 37 (46 %). Vastaajien iät on luokiteltu viiteen eri luokkaan. 11-13 -vuotiaita oli 7 (9 %), 14-15 -vuotiaita 19 (23 %), 16-17 -vuotiaita 17 (21 %), 18-20 -vuotiaita 22 (27 %) ja 21-24 -vuotiaita 16 (20 %). Suurin vastaajaluokka oli 18-20 -vuotiaat.

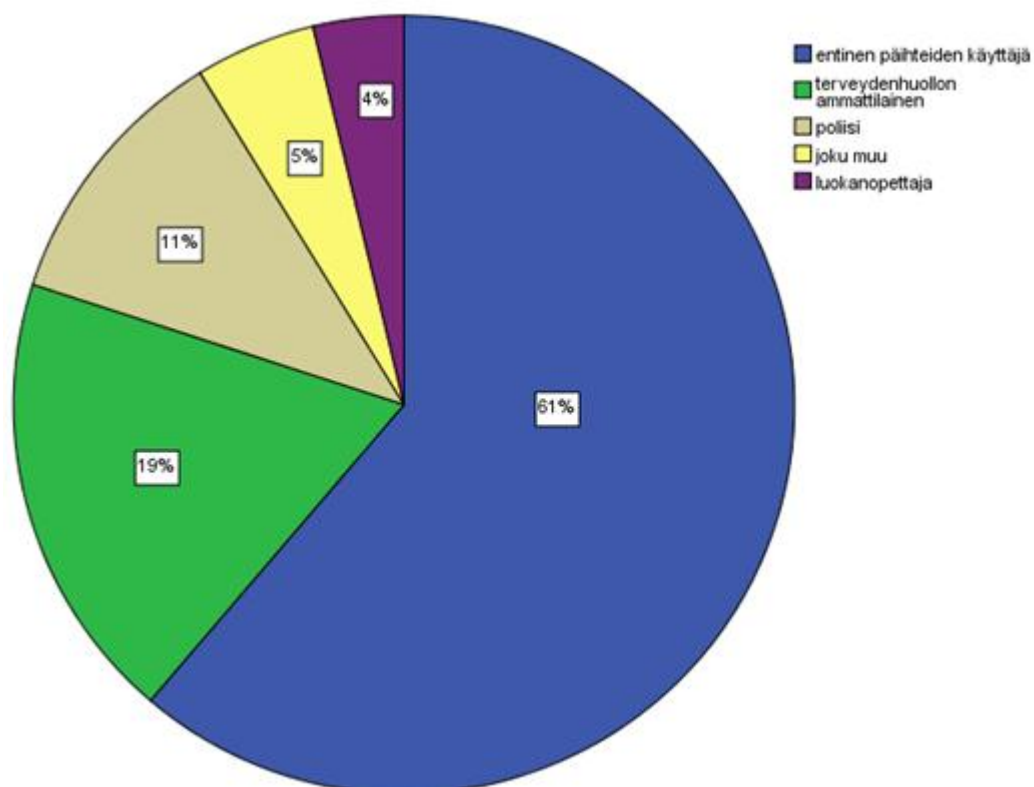
7 Opinnäytetyön tulokset

Tässä opinnäytetyössä haluttiin selvittää, minkälaisia päihdevalistusmenetelmiä tulisi nuorten näkökulmasta katsottuna käyttää. Tehokkaimmaksi päihdevalistusmenetelmäksi osoittautui entisen päihteidenkäyttäjän pitämä oppitunti. Tytöistä 71 % sekä pojista 78 % valitsi tehokkaimmaksi päihdevalistusmenetelmäksi entisen päihteiden käyttäjän pitämän oppitunnin, toiseksi tehokkain oli asiantuntijan pitämä oppitunti ja kolmanneksi tehokkain lyhytelokuvat ja videot. Yli kolmannes tytöistä piti tehokkaana päihdevalistusmenetelmänä myös keskustelua aikuisen tai ikätovereiden kanssa. Pojat eivät kokeneet keskusteluja yhtä merkittävänä päihdevalistusmenetelminä kuin tytöt. Tytöt kannattivat tehokkaina päihdevalistusmenetelminä myös tarina, draama ja teatteriesityksiä, kun taas poikien mielestä pelit ja kilpailut olisivat tehokkaampia (Kuvio 1.). 11-13 -vuotiaiden mielestä tehokkain päihdevalistusmenetelmä oli asiantuntijan tai opettajan pitämä oppitunti sekä elokuvat ja videot. Vanhemmat vastaajat kokivat entisen päihteiden käyttäjän pitämää oppituntia tehokkaimpana päihdevalistusmenetelmäksi. Tehottomimmiksi päihdevalistusmenetelmiksi osoittautui 11-13-vuotiailla ikätovereiden pitämä oppitunti ja päihdeputket, 14-15 -vuotiaiden mielestä ikätovereiden pitämä oppitunti sekä teatteriesitykset ja 16-17 -vuotiailla opettajan pitämä oppitunti sekä teatteriesitykset. 18-20 -vuotiaiden mielestä tehottomin päihdevalistusmenetelmä on opettajan pitämä oppitunti sekä pelit ja kilpailut. 21-24 -vuotiaiden mielestä tehottomin päihdevalistusmenetelmä on draama- ja tarinamenetelmät sekä pelit ja kilpailut.

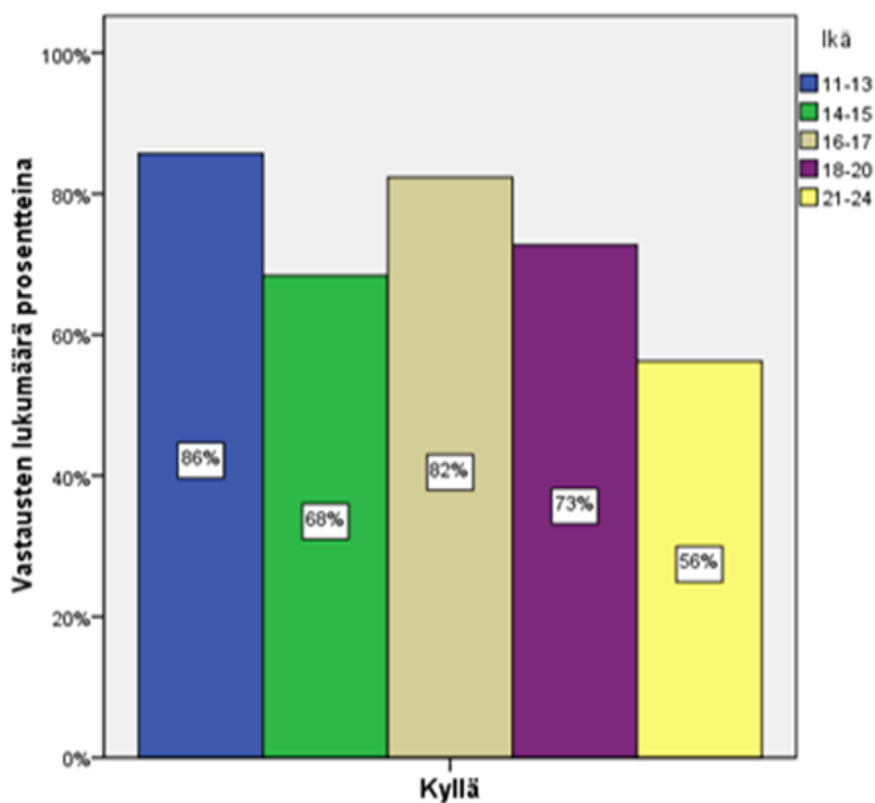
Kuvio 1. Nuorten mielestä tehokkain päihdevalistusmenetelmä

Suurin osa nuorista oli sitä mieltä, että tehokkain päihdevalistaja olisi entinen päihteiden käyttäjä (Kuvio 2.). Pojista 70 % ja tytöistä 54 % haluaisi saada päihdevalistusta entiseltä päihteiden käyttäjältä. Toiseksi suosituimmaksi päihdevalistajaksi nuorten mielestä nousi terveydenhuollon ammattilainen ja kolmanneksi poliisi. Suurin osa (74 %) 14-15 -vuotiaista haluaisi saada valistusta entiseltä päihteiden käyttäjältä. Muissakin ikäluokissa entinen päihteiden käyttäjä olisi suosituin päihdevalistaja. Kuitenkin 11-13 -vuotiailla entinen päihteiden käyttäjä, terveydenhuollon ammattilainen ja poliisi sai saman verran kannatusta (29 %). Luokan opettajaa päihdevalistajana kannatti nuorin ikäluokka 11-13 -vuotiaat.

Kuvio 2. Nuorten mielestä tehokkain päihdevalistaja

Suurin osa nuorista (71 %) koki heidän ikäluokassaan käytettävän liikaa päihteitä. Pojista 81 % ja tytöistä 64 % koki nuorten käyttävän liikaa päihteitä. 11-13 -vuotiaista huomattavan suuri osa koki, että heidän ikäiset käyttävät liikaa päihteitä ja vastaavasti 21-24 -vuotiaista hieman yli puolet kokivat päihteitä käytettävän liikaa. Kuviossa on esitetty vastaajien kokema päihdeongelma ikäluokittain (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Nuorten keskuudessaan kokema päihdeongelma

Opinnäytetyön tuloksista kävi ilmi, että nuorten mielestä päihteiden haittavaikutuksista tulisi puhua lyhyesti ja ytimekkäästi, mutta tietoa tulisi kuitenkin olla tarpeeksi. Tietoa haluttiin mm. siitä millaisia päihteitä on olemassa ja millainen vaikutus niillä on.

”Mitä päihteet ovat, miten ne vaikuttavat, niiden seuraukset, tositarinoita ja oikeita kuvia päihteiden käyttäjistä.” - Tyttö 14v.

Nuorten toivat esille, että hyvä päihdeinfo sisältää myös entisten päihteiden käyttäjien kokemuksia. Osa nuorista koki, että hyvässä päihdeinfossa on käytetty havainnollistavana materiaalina tarinoita, kuvia ja videoita.

”Kuvat, tieto siitä mitä tapahtuu kun he käyttävät päihteitä.”

- Poika 16v.

Hyvään päihdeinfoon sisältyy nuorten mielestä myös tietoa huumausainelaista ja rangaistuksista, joita päihteiden käytöstä tai myymisestä voi tulla.

”Valistusta, luetella päihteet, kertoa esim. monta vuotta huumeiden käytöstä/myymisestä saa vankeutta.” - Poika 14v.

Suurin osa nuorista koki, ettei päihteiden aloittamisen ajankohtaan voi vaikuttaa millään tavalla. Osa koki, että alkoholimainonnan avulla päihteiden ensikokeilua voitaisiin estää tai siirtää myöhemmäksi. Nuoret kokivat päihteiden saamisen liian helpoksi ja täysi-ikäiset hankkivat nuorille alkoholia. Tämän estämisellä saataisiin päihteiden ensikokeiluja vähennettyä.

Nuorten mielestä vanhemmilla on suuri merkitys nuorten päihteiden käyttöön. Vanhempien pitäisi valistaa nuoria päihteiden haitoista ja olla enemmän tietoisia siitä, mitä nuoret tekevät. Myös koulun valvominen koettiin tärkeäksi. Nuoret kokivat, että rajojen asettamisella saataisiin päihteiden ensikokeiluja siirrettyä myöhemmäksi tai estettyä.

Vanhemmat voisivat asettaa lapsilleen rajat ja katsoa tarkemmin missä seurassa lapsi liikkuu. Lapsella/nuorella voisi olla harrastuksia/muuta kehittävää tekemistä vapaa-ajalla.”

-Tyttö 19v.

Nuoren oma itsekuri koettiin merkittävänä tekijänä nuorten päihteiden käyttöön liittyvänä tekijänä. Nuoret kokivat, että nuoren itsetunnolla on merkitystä, koska päihteistä täytyy osata kieltäytyä.

Nuorten mielestä päihdetietouden lisääminen voisi vaikuttaa päihteidenkäytön aloittamisen ajankohtaan. Nuoret kokivat, että entisten päihteiden käyttäjien pitämät luennot ja tositarinat olisivat tärkeitä. Tiedon antaminen, etenkin haittavaikutuksista puhuminen käyttäen havainnollistavia kuvia, koettiin ensikokeiluja estäväksi. Suurin osa vastaajista 74 % koki, että heillä on tarpeeksi tietoa päihteistä eivätkä he kaipaa lisätietoa. Nuorista 26 % kaipaisi lisää tietoa päihteistä. Päihteidenkäytön aloituksen suurimmiksi syiksi nuoret mainitsivat kokeilun halun (31 %) ja päihteitä käyttävät kaverit (29 %). Riittämätön päihdetietous oli syynä päihteiden käytön aloittamiseen 6 %:n mielestä.

Noin kolmannes nuorista oli sitä mieltä, että päihdevalistus tulisi aloittaa 11-vuotiaille tai sitä nuoremmille ja toinen kolmannes koki päihdevalistuksen aloittamisen 12-vuotiaana hyödylliseksi. 13-vuotiaana päihdevalistuksen aloittamista kannatti 16 % ja loput vastauksista jakautui melko tasan aina yli 18 ikävuoteen saakka.

Päihdeinformin aloittamista alle 11-vuotiaille oli perusteltu sillä, että nuoremmat ovat enemmän alttiita vaikutuksille ja oppivat paremmin. Myös kaveripiirin laajeneminen ja tärkeys oli mainittu perusteluina. Vastajat, jotka vastasivat 11-vuotta tai alle, korostivat päihteiden käytön ennaltaehkäisyä. Kuitenkin vastauksissa todettiin, että osa aloittaa jo siinä iässä päihteiden käytön.

Osa vastaajista oli sitä mieltä, että päihdeinfo tulisi aloittaa 12-13-vuotiaille, koska nuoret ovat silloin murrosiässä ja alttiita houkutuksille. Nuorten mielestä yläasteelle menon myötä kaveripiiri muuttuu ja päihteet astuvat yhä useamman nuoren elämään tässä iässä. Halu kokeilla päihteitä koettiin 12-13-vuotiaille nuorille yleiseksi. Tässä iässä nuoret kokivat päihdeinformin aloittamisen tärkeäksi myös siksi, että nuoret tietäisivät päihteiden käytön haitoista ja asian vakavuuden.

Osa vastaajista oli vastannut päihdeinformin aloittamiseksi 14-16-vuotta, koska sen ikäisenä on helpompi hankkia päihteitä kuin nuorempana. Kokeilun halu ja yläaste mainittiin myös perusteluina. Joidenkin vastaajien mielestä päihdevalistus tulisi aloittaa 18-vuotiaille tai sitä vanhemmille, koska täysi-ikäiset kantavat vastuun itsestään ja osaavat käyttää alkoholia jo kohtuudella.

8 Pohdinta

8.1 Tulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Pelkkä päihdehaitoista puhuminen ei välttämättä ole tuloksellista, mutta nuorilla on oikeus saada päihdetietoutta, jonka pohjalta he tekevät omat ratkaisunsa yksilönä. Siksi päihdevalistukseen olisikin hyvä lisätä myös esimerkiksi sosiaalista vahvistamista, josta on tutkimusten mukaan hyviä tuloksia. Aiemmin esitellyssä yhdysvaltalais tutkimuksessa sosiaalisella vahvistamisella todettiin olevan vaikutusta päihteidenkäytön aloittamiseen (Kellam ym. 2008). Nuorten päihteiden käytön aloittamisen syiksi nuoret olivat vastanneet huonon itsetunnon vaikuttavan päihteiden käyttöön. Suurimpana syynä päihteiden käytön aloittamiselle pidettiin kavereiden päihteiden käyttöä. Nuorten mielestä on osattava kieltäytyä päihteistä, koska tämä voisi siirtää päihdekokeiluja myöhemmäksi. Sosiaalista vahvistamista olisikin hyvä lisätä

päihdeinfoon. Kyselyn tulosten perusteella sosiaalista vahvistamista esimerkiksi 14-16 -vuotiaille tytöille voisi harjoitella draaman, teatteriesitysten ja tarinamenetelmien kautta ja pojille pelien ja kilpailujen kautta.

Nuoret kokivat keskuudessaan päihdeongelmaa. Mitä nuorempi ikäluokka oli kyseessä, sitä enemmän nuoret kokivat päihteitä käytettävän liikaa. Kuitenkin kaikissa ikäluokissa vastaajista yli puolet oli sitä mieltä, että päihteitä käytetään heidän ikäluokassaan liikaa. THL:n (2011) tutkimuksen mukaan jo peruskoululaiset nuoret ovat kokeilleet tai käyttäneet päihteitä. Kyselyn tulosten mukaan päihteiden käyttö lisääntyy nuorilla ikävuosien myötä, mutta mitä nuorempana päihteiden käyttö alkaa sitä haitallisemmaksi nuoret sen kokevat.

Moni nuori oli vastannut haluavansa päihdeinfoa tietoa päihteistä ja niiden haittavaikutuksista. Toisessa kysymyksessä suurin osa nuorista vastasi, ettei tarvitse lisää tietoa päihteistä, mutta hyvää päihdeinfoa arvioitaessa haluttiin sen sisältävän päihdetietoutta. Nuorten mielestä päihdeinfon tulisi sisältää faktatietoa riittävästi, lyhyesti ja ytimekkäästi. 6 % nuorista oli sitä mieltä, että riittämätön päihdetietous voi olla syynä päihteiden käytön aloittamiseen Pirkasen (2007) teettämä tutkimus 16-18 -vuotiaille nuorille osoitti, että yksi syy nuorten päihteiden käyttöön on riittämätön päihdetietous. Luopa, Pietikäinen ja Jokela (2006) ovat tutkimuksessaan havainneet, että varsinkin ruotsinkielisillä lukiolaispojilla on huonoin päihdetietous ja pojilla muutenkin asennoituminen päihteisiin löysemämpää kuin tytöillä. Tutkijat päättelivät, että erityisesti päihdetietojen ja -asenteiden painotusta terveystiedon opetuksessa tulisi lisätä.

Suurin osa nuorista oli sitä mieltä, että päihdevalistus olisi tehokkainta aloittaa 11-12 -vuotiaille. Tämän ikäiset nuoret kokivat tehokkaina päihdevalistajina entisen päihteiden käyttäjän lisäksi myös luokan opettajan sekä terveydenhuollon ammattilaisen. Nuoret kokivat, että koululla on myös vastuu nuorten päihteiden käytöstä. Päihdevalistus olisikin hyvä aloittaa oman luokanvalvojan, koulun terveydenhoitajan sekä ulkopuolisen päihdevalistajan kanssa yhteistyössä. Useat nuoret olivat vastanneet myös, että kotona vanhemmilla on suuri rooli nuoren päihteiden käytön kannalta. Vanhemmilta kaivattiin enemmän kuria ja valvontaa lasten suhteen. Ennen kaikkea nuoret kokivat, että vanhempien rajojen asettamisella saataisiin nuorten päihdekokeiluja siirrettyä myöhemmäksi. Pirkasen (2007) tutkimuksessa vanhempien välinpitämättömyys lasten tekemisiä kohtaan aiheuttaa päihdeongelmia. On syytä pohtia, miten vanhemmat saataisiin asettamaan lapsilleen tiukempia rajoja.

Opinnäytetyön avulla haluttiin selvittää myös, keneltä nuoret haluaisivat päihdetietoutta oppia. Jokaisessa ikäluokassa entinen päihteidenkäyttäjä oli suosituin vastaus. Nuorin ikäluokka 11-13 -vuotiaat kokivat kuitenkin, että terveydenhuollon ammattilainen sekä oma luokan opettaja voisi myös toimia päihdevalistajana. Tätä ajatusta tukee myös yhdysvaltalaisutki-

mus (Kellam ym. 2008.), jossa opettaja toimi nuorten päihdevalistajana. Aiemmassa Stop Huumeille ry:ssä tehdyssä tutkimuksessa tuli myös esille, että entinen päihteidenkäyttäjä on suosituin päihdevalistaja nuorten keskuudessa. (Juvonen, Väisänen 2002.)

Nuorten vastauksista käy ilmi, että entinen päihteiden käyttäjä tuo realistisesti asiat esille ja on varoittavana esimerkkinä nuorille. Viitasen (2010, 51.) mukaan kokemattomana päihdevalistaja entinen päihteidenkäyttäjä voi kuitenkin kertomien kokemusten kautta tiedostamattaan kannustaa nuoria kokeilemaan jotakin samaa. Entisen päihteiden käyttäjän onkin hyvä tiedostaa olevansa nuorille kasvatuksellinen auktoriteetti. Opinnäytetyön tulosten mukaan nuorten mielestä entinen päihteiden käyttäjä on tehokkain päihdevalistaja. Jotta saataisiin tehokasta ja vaikuttavaa päihdevalistusta, on entisiä päihteiden käyttäjiä hyvä kouluttaa päihdevalistustyöhön.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatiman ohjeen mukaan tutkimus on suoritettava hyvän tieteellisen käytännön mukaan, jotta tutkimus olisi luotettava, eettisesti hyväksyttävä ja tulokset uskottavia. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa rehellisyys ja yleinen huolellisuus sekä tarkkuus tutkimustyön kaikissa vaiheissa. Tutkimus tulee olla suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimuksen tekijä soveltaa eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Mikäli tutkimus tehdään ryhmässä niin ryhmän jäsenten asema, oikeudet, vastuut ja velvollisuudet käydään läpi heti alkuvaiheessa. Muiden tutkijoiden työt ja saavutukset tulee ottaa huomioon asianmukaisella tavalla. Tutkimuksen kannalta merkitykselliset sidonnaisuudet (esimerkiksi yhteistyökumppanit) ilmoitetaan tutkimukseen osallistuville ja raportoidaan tutkimuksen tuloksissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2011.)

Opinnäytetyön aineistonkeruuta varten haettiin tutkimuslupaa Helsingin kaupungin opetusvirastolta, jonka alaisena kyselyyn osallistuvat koulut olivat. Alaikäisille aineistonkeruuseen osallistuville pyydettiin huoltajien lupaa vastaamiseen. Kyselylomakkeisiin vastaaminen toteutettiin nimettömänä ja vastaukset palautuivat suljetussa kuoressa. Vastauksista ei käy ilmi, missä koulussa aineistonkeruu on suoritettu. Aineistonkeruuseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista.

Opinnäytetyön tavoite ja aineistonkeruun tarkoitus selvitettiin aineistonkeruuseen osallistuville kouluille, oppilaille sekä huoltajille. Toiseen kouluun toimitettiin kyselylomakkeet henkilökohtaisesti ja kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta. Toiseen kouluun toimitettiin kyselylomakkeet infon kautta, josta opettaja ne myöhemmin haki. Opettajaan pidettiin yhteyttä sähköpostitse ja kerrottiin sitä kautta opinnäytetyön tarkoituksesta. Kyselylomakkeen alussa sel-

vitettiin vastaajille lyhyesti miksi aineistoa kerätään ja mihin tarkoitukseen sitä käytetään. Huoltajien lupakirjeessä oli myös kerrottu aineistonkeruun tarkoituksesta. Lomakkeet analysoitiin luottamuksellisesti ja hävitettiin asianmukaisesti.

Hyvän tutkimuksen perusvaatimuksena on sen validiteetti eli pätevyys. Tutkimuksen tulee mitata sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Tutkimukselle on asetettava täsmällinen tavoite, jotta voidaan tutkia tarkoituksena olleita asioita. (Heikkilä 2008, 29.) Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Tätä tutkimusongelmaa tarkasteltiin opinnäytetyön kysymysten avulla. Minkälaisia päihdevalistus menetelmiä tulisi nuorten näkökulmasta katsottuna käyttää? Kenen toimesta päihdevalistusta tulisi antaa? Ja kokevatko nuoret keskuudessaan päihdeongelmaa? Opinnäytetyön kysymykset toimivat punaisena lankana läpi työn ja määrittelivät kyselylomakkeen kysymykset. Lomake oli selkeä ja helpolukuinen. Suurin osa vastaajista oli vastannut kaikkiin kysymyksiin. Lomakkeen suunnitteluvaiheessa aiottiin jättää useampi avoin vaihtoehto kysymyksiin. Lopulta päädyttiin jättämään strukturoituihin kysymyksiin myös avoin vaihtoehto. Avoimiin vaihtoehtoihin tuli muutama vastaus. Täysin avoimiin kysymyksiin suurin osa nuorista oli vastannut.

Jotta tutkimus olisi mahdollisimman validi, on perusjoukko määriteltävä tarkasti, otoksen on oltava edustava ja vastausprosentti korkea (Heikkilä 2008, 30). Aineistonkeruuta suunniteltaessa haluttiin toteuttaa kysely 14-17 -vuotiaille. Vastaajien ikäjakauma osoittautui oletettua suuremmaksi. Aineistonkeruulomakkeeseen vastasi 11-24 -vuotiaita. Eri-ikäisten vastauksissa oli eroja. Opinnäytetyön tarkoituksena ei ollut tarkastella eri-ikäisten vastauksissa olevia eroavaisuuksia. Aineistonanalyysin vaiheessa huomattiin eroja eri-ikäisten vastauksissa ja päädyttiin tuomaan tulokset osaksi opinnäytetyötä. Opinnäytetyön tulosten validiteetin voi vaikuttaa vastaajien odotettua laajempi ikäjakauma. Vastaajista suurin osa oli kuitenkin alle 18-vuotiaita.

Toinen hyvän tutkimuksen perusedellytyksistä on tutkimuksen reliabiliteetti eli tulosten tarkkuus. Tietoja syötettäessä on oltava tarkkana, koska virheitä voi tapahtua missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Tutkimustulokset täytyy olla toistettavissa samanlaisin tuloksin. Otoksen tulee edustaa koko perusjoukkoa, eikä vain siihen kuuluvia ryhmiä. (Heikkilä 2008, 30-31.) Aineistonkeruu toteutettiin kahdessa helsinkiläisessä koulussa. Toinen kouluista oli ammatillinen oppilaitos ja toinen oli erityiskoulu. Otoksen edustavuus ei välttämättä ollut niin luotettava, että se kattaisi kaikki Suomen nuoret. Aineistonkeruun vastausprosentti jäi oletettua pienemmäksi. Aineistonkeruulomakkeita jaoin kouluille yhteensä 200, joista 81 päätyi analysoitavaksi. Vastausprosentin ollessa suurempi olisi tulos ollut luotettavampi.

8.3 Päätelmät ja kehittämissuositukset

Opinnäytetyön avointen kysymysten vastauksista selvisi, että nuoret toivovat vanhemmilta enemmän rajoja ja tietoisuutta nuorten tekemisistä. Päihdetietoutta haluttiin vanhemmilta enemmän. Nuoret ajattelivat, että päihteiden ensikokeiluja saataisiin estettyä tai siirrettyä myöhemmäksi, mikäli vanhemmat pitäisivät lapsilleen tiukempaa kuria. Ei riitä, että pelkääntään nuoria valistetaan päihteiden haitoista ja vaaroista vaan myös vanhempia tulisi tukea nuorten kasvatuksessa. Vanhempia tulisi valistaa nuorten päihteiden käytöstä ja heidän tulisi olla enemmän tietoisia lastensa tekemisestä. Voisi olla hyvä antaa myös vanhemmille valistusta nuorten päihteidenkäytöstä. Esimerkiksi koulujen vanhempien illoissa olisi hyvä ottaa nuorten päihteiden käyttö puheeksi ja kannustaa vanhempia ottamaan päihteet puheeksi myös kotona.

Tärkeimpänä tuloksena opinnäytetyössä on se, että nuoret haluavat päihdetietoutta entisiltä päihteiden käyttäjiltä. Tätä tietoa kannattaa käyttää hyväksi päihdeinfoa suunniteltaessa, koska silloin päihdeinfo on kohdennettu nuorten toiveista käsin ja infon sanoma tavoittaa nuoret paremmin. Päihdeinfoa on hyvä suunnitella yhdessä entisten päihteiden käyttäjien kanssa. Mielenkiintoisena jatkotutkimusaiheena olisi etsiä luotettavaa tietoa siitä, kuinka tehokasta entisen päihteiden käyttäjän pitämä oppitunti päihteistä on. Nuorisotyöntekijöiden kokemusten mukaan entinen päihteiden käyttäjä voi tarinoillaan provosoida nuoria kokeilemaan samaa (Viitanen 2010, 51). Kokemustiedon lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia asiaa isommalla joukolla.

Vain 6 % nuorista koki riittämättömän päihdetietouden vaikuttavan päihteiden käyttöön. Suurella osalla nuorista on siis tarpeeksi päihdetietoutta, mutta ei tietoa päihteistä kieltäytymiseen. Kokeilun halu ja päihteitä käyttävät kaverit koettiin suurimmaksi syyksi päihteiden käytölle. Päihdeinfoihin olisikin tärkeää lisätä tietoutta siitä, miten päihteistä voisi kieltäytyä. Ilmeisimmin pelkkä päihteiden haitoista puhuminen ei riitä. Avoimien kysymysten vastausten perusteella nuoret kokivat sosiaalisen paineen johtavan päihdekokeiluihin. Sosiaalista vahvistamista olisikin hyvä lisätä päihdevalistukseen.

Lähteet

Alkoholilaki 8.12.1994/1143

Dahl, P. & Hirschovits, T. 2002. Tästä on kyse- Tietoa päihteistä. Hakapaino Oy. Helsinki. S. 5, 279.

Hakkarainen, P. & Metso, L. & Salasuo, M. 2011. Hamppuikäpolvi, sekakäyttö ja doping- Vuoden 2010 huumeekyselyn tuloksia. Yhteiskuntapolitiikka 4/2011. Pdf. Viitattu 21.1.2011.

Havio, M. & Inkinen, M. & Partanen, A. 2008. Päihdehoitotyö. Tammi. Jyväskylä. S. 108-113.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita. Helsinki. S. 17, 48-49.

Herranen, J. & Viitanen, R. (toim.) Kylmäkoski, M. & Pylkkänen, S. & Viitanen, R. 2010. Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja. Gummerus. Vaajakoski. S. 29-37.

Hippi, K. (toim.) Katajala, K. & Puhakka, A. & Sireni, M. 2007. Projektit päihdevalistuksen peilinä STM:n ja RAY:n rahoittaminen päihdevalistusprojektisuunnitelmien kehitys 1992-2001. Joensuun yliopisto. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta. Joensuu. Pdf- versio. S. 48-49.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki. S. 161, 195-201.

Juvonen, H. & Väisänen, V. 2002. Huomioita huumevalituksesta -tutkimus Stop Huumeille ry:n huumeinfosta. Diakonia ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Kvalitatiivinen tiedonkeräys. TNS-Gallup. <http://www.tns-gallup.fi>. Viitattu 2.2.2012

Kylmänen, P. 2005. Kun kaikki muutkin... Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Tammi. Helsinki. S. 25.

Lappalainen-Lehto, R. & Romu, M-L. & Taskinen, M. 2007. Haasteena päihteet- ammatillisen päihdetyön perusteita. WSOY. Helsinki. S. 31, 146.

Lindström, N. & Autio, K. 2003. Nuorten vertaisohjaajakoulutus. Kokemuksia ja käytäntöjä nuorten vertaisohjauksesta ehkäisevän päihdetyön menetelmänä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. ASK Projekti 2003. Pdf versio. Viitattu 9.3.2012. S. 2.

Luopa, P. & Pietikäinen, M. Jokela, J. 2006 Päihteet, kieli, sallivuus - Nuorten päihteiden käyttö ja sen riskitekijät. Stakes 2007. Pdf versio. Viitattu 2.3.2012

Kellam, SG. & Brown, CH. & Poduska, JM. & Ialongo, NS. & Wang, W. & Toyinbo, P. & Petras, H. & Ford, C. & Windham, A. & Wilcox, HC. Effects of a universal classroom behavior management program in first and second grades on young adult behavioral, psychiatric, and social outcomes. 2008. Ncbi. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18343607>. Viitattu 14.9.2012.

Niemelä, S. & Poikolainen, K. & Sourander, A. 2008. Miten nuorten päihteiden käyttöön voi puuttua? Suomen lääkärilehti. Vsk 63 40/2008 3297-3304. PDF- versio. Viitattu 28.9.2011.

Pirkanen, M. 2007. Nuorten päihdeettömyyden edistäminen. Varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Kuopion yliopiston julkaisuja. Yhteiskuntatieteet. Kuopio. Pdf- versio. S. 3.

Puuronen, A. 2006. Terveystaju- nuoret, politiikka ja käytäntö. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 63. Helsinki. S. 8.

Pylkkänen, S. & Danska-Honkala, K. & Poteri, M. & Mikkonen, I. (toim.) Lundbom, P. & Herranen, J. 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 24. Bookwell Oy, Jyväskylä. S. 59, 64, 128.

Raisamo, S. & Pere, L. & Lindorfs, P. Tiirikainen, M. & Rimpelä, A. 2011. Nuorten terveystapatutkimus 2011. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2011. Stm. PDF-versio. Viitattu 28.9.2011.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Soikkeli, M. & Salasuo, M. & Puuronen, A. & Piispa, M. 2011. Se toimii sittenkin - Kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 116. Helsinki. Pdf versio. Viitattu 21.1.2012. S. 15-46.

Stop Huumeille ry. 2012. www.stophuumeille.fi. Viitattu 31.1.2012

Strand, T. 2011. Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011- Missä mennään, minne haluamme? Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 37/2011. Tampere. Pdf versio. S. 14. Viitattu 27.1.2012 S. 8,16.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Kouluterveyskysely. 2011.
<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/index.htm>. Viitattu 23.1. 2012

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2011.
http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/kaytanto.html. Viitattu 13.9.2012

Liitteet

Helsingin kaupunki
OPETUSVIRASTO

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

TUTKIJA	Nimi Katja Saikkonen	
	Laurea ammattikorkeakoulu Porvoo	
TUTKIMUKSEN OHJAAJA	Koulutus / ammatti Sairaanhoitaja (AMK)	
	Nimi Irma Latvala/Maija-Leena Kukkonen	
	Toimipaikka ja osoite Laurea Porvoo, Taidetehtaankatu 1, 06100 Porvoo	
	Puhelin (09) 8868 7608	
	Sähköpostiosoite irma.latvala@laurea.fi, maija-leena.kukkonen@laurea.fi	
TUTKIMUS	Oppiarvo ja ammatti Irma Latvala opinto-ohjaaja	
	Tutkimuksen nimi "Päihdeinfon kehittäminen" (työnimi)	
	Tutkimuksen taso	
	Väitöskirja ☐ Lisensiaattityö ☐ Pro gradu ☐ Ammatillinen oppinnäytetyö ☒	
	Muu oppinnäytetyö ☐ Muu, mikä? ☐	
	Tutkimussuunnitelman hyväksymispäivämäärä oppi-/tutkimuslaitoksessa 23.3.2012	
	Lyhyt yhteenveto tutkimussuunnitelmasta	
	Kyselyn tavoitteena on selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Kyselyn tuloksia hyödynnetään Stop Huumeille ry:n päihdeinfon kehittämiseen. Kysely toteutetaan 4:ssä helsinkiläisessä koulussa 14-17 -vuotiaille nuorille.	
	Tutkimustapa / -menetelmä	
	Kysely ☒ Haastattelu ☐ Asiakirja- / tilastoanalyysi ☐ Koeasetelma ☐	
Havainnointi ☐ miten havainnoidaan		
Muu, mikä ☐		
Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja kyllä ☐ ei ☒		
Tutkimuksen kohdeyksiköt opetustoimessa		

Onko tutkimusyhteistyöstä neuvoteltu etukäteen kohdeyksikköjen kanssa kvillä ☒ päivämäärä ja henkilön nimi, kenen kanssa on neuvoteltu		
Aineiston keruu-aika Alkaa 7.5.2012	Päättyy 11.5.2012	Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika 06/2012
SITOUKSET JA ALLEKIRJOITUKSET	<p>Sitoudun siihen etten käytä saamiani tietoja tutkittavan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani henkilötietoja sivullisille.</p> <p>Tutkijana olen tietoinen lainsäädännön, erityisesti henkilötietolain henkilötietojen käsittelylle asettamista vaatimuksista sekä vastuustani tietojen lainmukaisesta käsittelystä. Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on neuvoa, ohjata ja valvoa henkilötietojen käsittelyä. Tietosuojavaltuutetun toimisto on antanut muun muassa ohjeet "Tietosuoja ja tieteellinen tutkimus henkilötietolain kannalta" ja Henkilötietojen käsittely suostumuksen perusteella".</p> <p>Luovutan valmiista tutkimusraportista yhden kappaleen korvauksetta opetusviraston tieto- ja ennakointipalvelut -yksikköön, osoite: PL 3000, 00099 Helsingin kaupunki</p>	
(Sitoumuksen allekirjoittavat kaikki ne henkilöt, jotka tutkimusta tehtäessä käsittelevät salassa pidettäviä tietoja)	Paikka ja päivämäärä 27.3.2012 Helsinki	Tutkijan allekirjoitus Kari Sillan
	Paikka ja päivämäärä	Muiden salassa pidettäviä tietoja käsittelevien henkilöiden allekirjoitukset
PUOLTO	Puollan hakemusta ☒ En puolla hakemusta ☐ Paikka ja päivämäärä Helsinki 16.4.2012 Allekirjoitus Lau Selvennys Heikki Rauno Virka-asema Luokkajohdaja	
PÄÄTÖS	Paikka ja päätöspäivämäärä Hki, opev, OTJ:n päätös 16.4.2012 Päätäjän allekirjoitus Rauno Jarnila 3063 Selvennys Rauno Jarnila Virka-asema opetustoimen johtaja Päätös antaa mahdollisuuden tutkimusaineiston keräämiselle ajalla: _____ Päätös ei anna oikeutta saada tietoja Helsingin kaupungin asiakirja- ja rekisteriaineistosta.	
Jakelu: ao. hlö, laatu pääll.		

	Tämä päätös ei edellytä Helsingin opetusvirastoa osallistumaan tutkimuksen kustannuksiin.
LIITTEET	Opinnäytetyön suunnitelma Kyselylomake, Vanhempien lupa hakemus

Päihteisiin liittyvä kysely Stop Huumeille ry:n päihdeinfon kehittämiseksi.

Lue tarkkaan seuraavat kysymykset ja rastita mielestäsi sopivin vaihtoehto. Jos täysin sopivaa vaihtoehtoa ei löydy, rastita lähin vaihtoehto. Joihinkin kysymyksiin voit valita useamman vastausvaihtoehdon. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömänä. Kysymyksiin ei ole oikeita vastauksia. Sinun mielipiteelläsi on merkitystä!

1. Oletko

- Tyttö
- Poika

2. Minkä ikäinen olet? _____

3. Käyttävätkö ikäisesi nuoret mielestäsi liikaa päihteitä (tupakkatuotteet, alkoholi, huumeaineet)?

8.4

- Kyllä
- Ei

4. Onko sinulla mielestäsi tarpeeksi tietoa päihneiden haittavaikutuksista?

- Ei, kaipaan lisätietoa
- Jonkin verran, mutta kaipaan lisätietoa
- Kyllä, en tarvitse lisätietoa

5. Mitä hyvä päihdeinfo sinun mielestäsi sisältää?

6. Keneltä haluaisit saada tietoa päihteistä?

- Entinen päihneiden käyttäjä
- Terveystieteiden ammattilainen
- Poliisi
- Luokanopettaja
- Joku muu, kuka? _____

7. Mikä on mielestäsi tehokkain päihdevalistusmenetelmä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Keskustelu aikuisten kanssa
- Keskustelu ikätovereiden kanssa
- Opettajan pitämä oppitunti
- Asiantuntijan (esimerkiksi poliisin, terveydenhoitajan tai muun vastaavan) pitämä oppitunti
- Ikätovereiden pitämä oppitunti
- Entisen päihteen käyttäjän pitämä oppitunti
- Kirjallisuuden lukeminen
- Teemapäivä/teemaviikko
- Päihdeputket (läpikuljettava rakennelma, jossa päihdetietoutta)
- Lyhytelokuvat/videot
- Teatteriesitykset
- Draama- ja tarinamenetelmät
- Pelit/kilpailut
- Joku muu, mikä?

8. Minkä ikäisille päihdevalistus on mielestäsi syytä aloittaa?

_____ -vuotiaille. Miksi? _____

9. Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat päihteen käytön aloittamiseen? Voit valita useamman vaihtoehdon

- Kokeilun halu
- Päihteitä käyttävät kaverit
- Tekemisen puute vapaa-ajalla
- Vanhempien/perheen välinpitämättömyys nuoren päihteen käyttöön
- Vanhempien/perheen välinpitämättömyys nuoren elämään/arkeen/tekemisiin
- Riittämätön päihdetietous
- Jokin muu tekijä, mikä? _____

10. Miten päihteen ensikokeilua voisi mielestäsi tehokkaimmin estää tai siirtää myöhemmäksi?

Kiitos vastauksistasi!

Arvoisa huoltaja

Opiskelen sairaanhoitajaksi Porvoon Laurea ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää minkälainen päihdevalistus tavoittaa nuoret. Opinnäytetyön tarkoituksena on kyselytutkimuksen avulla tuottaa tietoa Stop Huumeille ry:lle nuorten päihdevalistuksen tarpeesta päihdeinfon kehittämiseksi.

XXX koulussa järjestetään kyselytutkimus, jonka tarkoituksena on kartoittaa nuorten päihdevalistuksen tarvetta. Kysely teetetään osassa helsinkiläisistä kouluista 14-17-vuotiaille nuorille. Tutkimukseen vastaajat ovat valikoituneet sattumanvaraisesti. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Alaikäisen nuoren osallistumisesta kyselytutkimukseen on oltava lupa huoltajalta.

Annatteko lapsellenne luvan osallistua kyselytutkimukseen?

Kyllä

Ei

Huoltajan/ huoltajien allekirjoitus

Nuorten käsitys hyvästä päihdeinfosta

Otteita alkuperäisistä vastauksista	Alaluokka	Pääluokka
Lyhyt ja ytimekäs, kuitenkin tarpeeksi tietoa	Lyhyt ja ytimekäs	Päihdeinfon tulisi sisältää: Realistista tiivistä tietoa Havainnollistamismateriaalia Kokemusasiantuntija Lait
Terveysvaikutukset, apu ja tuki		
Mitä päihitteet ovat, miten ne vaikuttavat, niiden haittavaikutukset, seuraukset, tositarinoita ja oikeita kuvia päihitteiden käyttäjistä	Realistinen tieto Havainnollistamismateriaalia	
Kuvat, tieto siitä mitä tapahtuu kun käyttää päihitteitä	Entisten päihitteidenkäyttäjien kokemuksia	
Valistusta luetella päihitteet, kerto esim. monta vuotta huumeiden käytöstä/myymisestä saa vankeutta.	Rangaistukset	

Päihdeinfon aloittamisikä perusteluineen

Otteita alkuperäisistä vastauksista	Alaluokka	Pääluokka
ALLE 11 v: Kaveripiiri laajenee ja tulee tärkeämmäksi	Kaverit	Päihdevalistus tulee aloittaa 11 vuotiaille tai nuoremmille.
Ovat enemmän vaikutuksille alttiita ja oppivat paremmin	Ennaltaehkäisevä päihdetyö	Sosiaalinen paine Ennaltaehkäisy Ympäristö
Siinä vaiheessa voi vielä vaikuttaa		
Asuin alueen vaikutus. Osa aloittaa jo silloin päihitteiden käytön	Ympäristön merkitys	
12-13v: Murrosikä, alttiita houkuttuksille	Murrosikä	Päihdevalistus tulee aloittaa 12-13 vuotiaille. Murrosikä
Yläasteelle meno, kaveripiiri muuttuu	Kaverit	Sosiaalinen paine Päihitteet Informaatio
Päihitteet tulevat kuvioihin	Päihitteiden merkitys muuttuu	
Kokeilun halu Jotta tietäisivät haitoista ja asian vakavuuden	Uteliaisuus	
14-16v: Kokeilun halu	Uteliaisuus	Päihdevalistus tulee aloittaa 14-16 vuotiaille.
Vanhempana helpompi hankkia päihitteitä	Päihitteiden saanti helpompa, kaveripiiri muuttuu	Päihitteiden saanti helpottuu Sosiaalinen paine Informaatio
Yläaste		
YLI 18 v. Täysi-ikäiset kantavat vastuun	Vastuu omista tekemisistä	Päihdevalistus tulee aloittaa yli 18 vuotiaille.
Osaavat käyttää kohtuudella		Kantavat vastuun itse

Päihteiden ensikokeilun estämisen tai siirtämisen keinot

Otteita alkuperäisistä vastauksista	Alaluokka	Pääluokka
Ei pysty vaikuttamaan mitenkään	Ei voi vaikuttaa	Ei voi vaikuttaa Mainonta Koulu Vanhemmat Sosiaalinen vahvistaminen Informaatio Havainnollistamisen eri keinot Vapaa-ajan toiminta
Mainontaa tulee vähentää	Mainonnan vähentäminen	
Alaikäisille ei tulisi hakea alkoholia	Koulun vastuu	
Nuorien valvominen koulussa		
Vanhempien tulisi valistaa, sekä olla tietoisia lastensa tekemisistä	Vanhempien vastuu	
Täyttyy osata sanoa ei päihteille	Kieltäytyminen	
Tiedon antaminen.	Informaatio	
Haittävaikutuksista puhuminen		
Havainnollistavia kuvia ja esimerkkejä	Havainnollistaminen	
Entisten päihteidenkäyttäjien pitämät luennot, tositarinat	Entinen päihteiden käyttäjä	
Vapaa ajantoimintaa tulisi olla enemmän, harrastuksia	Vapaa-ajantoiminta	